

ג. לא תהיה לו כנושה, והוא לו כנושה כשתובעו ודוחקו⁽¹⁷⁾,

ד. ולא תשימון, והוא שם עליו נשך בשעת פסיקת הרבית,

ה. ולפני עור לא תתן מכשול, והוא נותן מכשול לפני הלוה, להעבירו על לא תשיך שהוא אזהרה ללוה.

לזה עובר בשלושה לאוין: א. משום לא תשיך לאחיד [דברים כג כ], "תשיך" הוא לשון מפעיל לאחריים, כלומר: לא תגרום שאחיק ישוך. ב. משום ולאחיק לא תשיך [שם כא]⁽¹⁸⁾ והמשנה לא הזכירה שני לאוין אלו, לפי שלא רצתה לשנות אלא אותם שכולם במלוה⁽¹⁹⁾ ג. משום ולפני עור לא תתן מכשול, והוא נותן מכשול לפני המלוה,

להעבירו על כל הלאוין המנויין לעיל.

ערב והעדים, אין עוברין אלא משום: לא תשימון עליו נשך⁽²⁰⁾.

תניא רבי שמעון אומר: מלוי ברבית, יותר ממה שמרויחים מנטילת הרבית, מפסידים: שנכסיהן מתמוטטין לעולם [כמבואר לעיל עא א]. ולא עוד אלא שחוטאים בזה שמשוימים משה רבינו חכם ותורתו אמת [הלשון "חכם" ו"אמת" הוא בלשון סגי נהור], ואומרין המלוי ברבית: אילו היה יודע משה רבינו שיהיה ריוח בדבר, לא היה כותבו בתורה שאסור להלוות ברבית.

כי אתא כשבא רב דמי [מארץ ישראל] לבבל, אמר: מניין לנושה בהבירו מנה ויודע

"וברבית לא תתן אכלך" עפ"י הברייתא ס ב, וכפי שביאר הרמב"ם שם א.

17. רש"י ודייקו מזה התוס' יום טוב, ומהר"ם שיף שאינו עובר רק אם דוחקו, והקשו דמלשון המשנה משמע דלעולם עובר, ותיצרו שכונת רש"י שרגילות הוא במלוה ברבית שתובעו ודוחקו, והתפארת ישראל ביאר, דסתמא דמילתא מלוה ברבית דוחק יותר, מאשר בשאר הלוואות, דבשאר הלוואות לא שכיח שיהיה הלוה כפוי טובה לעכב התשלומין יותר מהזמן הקצוב, משא"כ לזה ברבית, מסתמא הלוה עני ודחוק למעות, וגם חושב מה בכך שאעכב המעות בידי הרי המלוה נוטל רבית על זה, והמלוה גם הוא בהול ודוחק שיפרע הלוה, שהרי הלוה לעני, וחושש שיאבד הקרן והרבית, עוד ביאר שם התפארת ישראל [דלא כרש"י] שאפילו אם המלוה אינו דוחקו לפרוע, עובר משום לא תהיה לו כנושה, משום שהלוה דוחק עצמו למהר

לשלם, משום הרבית שהתחייב לשלם, נמצא שעצם ההלוואה ברבית נגישה היא, וכעין זה כתב המהר"ם שיף.

18. הרמב"ם ד ב כתב: והלוה עובר בשנים, לא תשיך לאחיק, ולפני עור לא תתן מכשול [והשמיט ולאחיק לא תשיך], וכן היא גירסת הרי"ף והרא"ש בגמרא, וביאר בשו"ת הרדב"ז בלשונות הרמב"ם סי' אלף תרע"ו, שכיון שלא תשיך לאחיק, ולאחיק לא תשיך, שניהם ענין אחד אין למנותן בשני לאוין. וראה במשנה למלך שם ד"ה כתב, שהביא שהאחרונים דנו אם הלוה עובר מיד בשעת הלוואה או רק כשנותן את הרבית למלוה.

19. ראב"ד בשטמ"ק.

20. והוא הדין הסופר — רמב"ם ד ב. וכתבו התוס' שלפעמים עוברים גם בלפני עור, כגון